

## Lakivaliokunnan mietintö n:o 18 hallituksen esityksestä laiksi ulosottomaksuista

Eduskunta on 4 päivänä lokakuuta 1994 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 191.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina vs. vanhempi hallitussihteeri Marja-Liisa Tolvi oikeusministeriöstä, neuvotteleva virkamies Jouni Laiho sisäasiainministeriöstä, nuorempi hallitussihteeri Riitta Kuusisto sosiaali- ja terveysministeriöstä, vanhempi hallitussihteeri Kirsti Vallinheimo valtiovarainministeriöstä, ylitarkastaja Kari Saarikoski verohallituksesta, lakimies Pasi Pönnä Suomen Kuntaliitosta, osastopäällikkö Irma Suominen Työeläkelaitosten Liitosta, lakimies Juuso Jokela Suomen Pankkiyhdistyksestä, puheenjohtaja, kaupunginvouti Pekka Louekoski Suomen Kaupunginvoutien yhdistyksestä, I kaupunginvouti Heikki Mälkki Tampereen kaupunginvoudin virastosta, nimismies Kari Tiittula Suomen Nimismiesyhdistyksestä, lakimies Hannu Ijäs Vakuutusyhtiöiden Keskusliitosta sekä puheenjohtaja, varatoimitusjohtaja Timo Mäki Suomen Perimistöimistöjen Liitosta.

### Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki ulosottomaksuista. Laissa olisi yleiset perusteet, joiden nojalla paikallisten ulosottoviranomaisten eli kaupunginvoutien, nimismiesten ja Ahvenanmaan maakunnanvoudin täytäntöönpanotoimenpiteistä ja muista suoritteista perittäisiin maksuja.

Ulosottomaksujen lajit olisivat taulukkomaksu, estemaksu, täytäntöönpanomaksu sekä todistus- ja jäljennösmaksu, joita nykyäänkin peritään, sekä pakkohuutokauppoihin liittyvä uusi myyntimaksu.

Velallisen maksuvelvollisuuden perusteet säilytettäisiin pääosin ennallaan, mutta ulosottomaksujen kustannusvastaavuutta ehdotetaan parannettavaksi. Ulosottomaksujen suuruudet vahvistettaisiin asetuksella.

Valtion viranomaisten yleinen vapautus ulosottomaksuista ehdotetaan poistettavaksi lukuun ottamatta verottajaa, jonka maksuvapaus edelleen säilyisi. Lisäksi elatusavun perintä olisi makсутonta sekä hakijalle että velalliselle.

Esitys liittyy valtion vuoden 1995 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan kolmen kuukauden kuluttua sen hyväksymisestä ja vahvistamisesta.

### Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

### Yleisperustelut

Hallituksen esityksen keskeisenä päämääränä on kattaa ulosottomaksuilla valtiolle aiheutuneet kustannukset nykyistä paremmin. Ulosottomaksut ehdotetaan säädettäväksi asetuksella eri toimenpiteistä aiheutuvien keskimääräisten kokonaiskustannusten suuruisiksi, mikä merkitsisi varsin huomattavaa maksujen korotusta.

Valiokunta pitää suoraviivaista pyrkimystä maksujen kustannusvastaavuuteen yksipuolisenä lähtökohtana. Viranomaisten suorittama pakkotäytäntöönpano on merkittävä osa valtion ylläpitämää oikeusturvajärjestelmää. Maksujen suuruus tulisi määrätä siten, ettei niillä estetä tai tarpeettomasti rajoiteta oikeusturvan hakemista. Täydellisen kustannusvastaavuuden toteuttaminen saattaisi joissakin tapauksissa vaikeuttaa muiden tärkeiden yhteiskunnallisten intressien toteuttamista. Esimerkiksi erilaisten julkisoikeudellisten maksujen kertymä voi pienentyä, mikäli hakija luopuu ulosottotoimista välttääkseen toissijaisen maksuvelvollisuutensa.

Kustannusten jako ulosoton asianosaisten ja valtion kesken edellyttää eri intressien yhteensovittamista oikeudenmukaisella tavalla. Maksujärjestelmän on samalla oltava yksinkertainen ja selkeä, koska ulosotto on massamenettelyä, jota suorittavat eritasoiset viranomaiset. Järjestelmää täydentää maksuton ulosotto, mahdollisuus asetuksella säätää maksun perimättä jättämisestä sekä ulosottomiehen harkintavalta yksittäistapauksessa.

Täytäntöönpanomenettelyssä on hyödynnettävä tehokkaat työtavat ja tietotekniikka, jotka toisaalta pienentävät kustannuksia ja toisaalta mahdollistavat nykyistä yksityiskohtaisemman maksujen luokittelun. Täytäntöönpanomaksu on yksi esimerkki maksusta, joka on pyrittävä eriyttämään eri suuruusluokkiin esitettyä tarkemmin.

Pääsääntöisesti velallinen on ulosottomaksun ensisijainen maksaja ja täytäntöönpanotoimen hakija toissijainen. Velallisen maksuvelvollisuutta voidaan verrata oikeudenkäyntikulujen jakoa koskevaan periaatteeseen, jonka mukaan tappiopuoli kärsii kustannukset. Mikäli maksuja ei saada perityiksi velalliselta, joutuu hakija ne maksamaan, sillä kulujen jättäminen yksinomaan valtion kannettavaksi ei ole valtion talouden kannalta mahdollista.

Hakijan vastuuta kustannuksista esitetään lisättäväksi korottamalla estemaksua. Estemaksua ei saa valiokunnan mielestä määritellä pelkästään toimenpiteestä aiheutuneiden keskimääraisten kustannusten perusteella, koska silloin maksu olisi niin suuri, että sillä olisi haitallisia vaikutuksia. Hallituksen esityksen perusteluissa ja liitteenä olevassa asetusluonnoksessa ehdotetaan estemaksua korotettavaksi nykyisestä 50 markasta 90 markkaan. Valiokunnan mielestä tämä korotus on liian suuri. Valiokunta katsoo, että kohtuullinen estemaksu tällä hetkellä on 60 markkaa.

### ***Yksityiskohtaiset muutosehdotukset***

1 §. Pykälän 1 momentin mukaan ulosoton asianomaiset ovat velvollisia maksamaan ulosottomaksujen lisäksi ulosottoasian kulut. Näistä kuluista säädetään ulosottolaissa, eikä niiden määrittelemisen ulosottomaksuja koskevassa laissa ole lakisysteemaattisesti onnistunut ratkaisu. Tästä syystä valiokunta ehdottaa ulosottoasiain kulujen määritelmän poistamista momentista.

2 §. Hallituksen esityksessä ehdotetaan nimettäväksi eri ulosottomaksut. Valiokunnan mielestä pykälää voidaan täsmentää siten, että maksujen nimeämisen lisäksi ne määriteltäisiin lyhyesti ja pykälän nimi muutettaisiin paremmin sen sisältöä vastaavaksi.

3 §. Ulosottomaksujen markkamääräinen suuruus ehdotetaan säädettäväksi asetuksella eikä lailla, koska muutoin maksujen suuruuden tarkistaminen olisi varsin monimutkaista. Valiokunta hyväksyy tämän lakiteknisen ratkaisun, mutta ehdottaa säännöksen muuttamista siten, että ulosottomaksut voitaisiin määrätä enintään suoritteen tuottamisesta aiheutuvien keskimääraisten kokonaiskustannusten suuruiseksi. Näin mahdollistettaisiin kustannusvastaavuuden lisäksi muidenkin hinnoitteluun vaikuttavien tekijöiden huomioon ottaminen, joiden nojalla maksun suuruus on perusteltua vahvistaa kokonaiskustannuksia alemmaksi.

4 §. Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 7 §:n 2 momentti siirrettäisiin vähäisin korjauksin 4 §:n 4 momentiksi. Tällöin pykälä muodollaan vastaisi tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (701/93) olevaa säännöstä.

Mainitussa laissa ja valtion maksuperustelaisissa on säännös, joka valtuuttaa asetuksella säätämään, että vähäisen maksun perimisestä voidaan valtion kokonaisuuteen huomioon ottaen luopua. Valiokunta ehdottaa vastaavanlaisen säännöksen lisäämistä myös tähän lakiin.

5 §. Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi maksuttomista ulosottosuoritteista ja maksuista vapautetuista asianomaisista samassa pykälässä. Valiokunta ehdottaa, että säännökset jaettaisiin selkeyden vuoksi kahteen pykälään: 5 § *Maksuttomat suoritteet* ja 6 § *Maksuvelvollisuudesta vapaat*.

Maksuttomia suoritteita koskevassa pykälässä luetellaan täytäntöönpanotoimet, joista ei peritä ulosottomaksuja. Luettelo ei ole tyhjentävä, vaan ulosotto voidaan määrätä maksuttomaksi myös muissa laeissa ja asetuksissa.

Valiokunta ehdottaa lisäksi, että rikesakon täytäntöönpano olisi maksutonta. Rikesakko-lain (66/83) mukaan rikesakkomääräyksen ja sakon täytäntöönpanossa noudatetaan samoja säännöksiä, lukuun ottamatta sitä, ettei rikesakkoa voida muuntaa vankeudeksi. Tämä ero ei kuitenkaan ole merkityksellinen määrättäessä rangaistuksen täytäntöönpanon maksuttomuudesta.

Valiokunnan ehdottamassa 3 momentissa, joka on hallituksen esityksen 4 momentti, annetaan valtuutus säätää vapautuksia maksujen suorittamisvelvollisuudesta asetuksella, mikäli siihen on oikeudenhoidollisia tai sosiaalisia syitä. Valiokunta ehdottaa lisättäväksi pykälään uuden 4 momentin, joka oikeuttaa ulosottomiehen päättämään yksittäistapauksessa, ettei ulos-

ottomaksua peritä. Säännös on tarpeellinen, jotta voidaan välttyä kohtuuttomuuksilta.

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

*että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:*

## Laki

### ulosottomaksuista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

#### 1 §

##### *Soveltamisala*

Täytäntöönpanotoimenpiteistä sekä muista paikallisten ulosottoviranomaisten suoritteista peritään ulosottomaksuja valtiolle sen mukaan kuin tässä laissa säädetään. Ulosottomaksujen lisäksi asianosaiset ovat velvollisia suorittamaan ulosottolaissa säädetty ulosottoasian kulut. (Poist.)

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

#### 2 §

##### *Maksulajit*

Rahasaatavan täytäntöönpanossa ulosottomaksuina ovat taulukkomaksu, estemaksu ja myyntimaksu.

Velallisen on suoritettava rahasaamisen perimästä taulukkomaksu. (Uusi 2 mom.)

Hakijan on suoritettava esteen toteamiseksi suoritetuista toimenpiteistä estemaksu, jos hän peruuttaa hakemuksensa tai asiakirjat palautetaan hänelle perimistä kohdanneen esteen vuoksi. (Uusi 3 mom.)

Ulosmitatun kiinteistön, määräalan, alusrekisteriin merkityn aluksen, ilma-aluksen, asunto- tai kiinteistöyhtiön osakkeen sekä autokiinnityslain 1 §:ssä mainittujen kiinnityskelpoisten ajoneuvojen ja työkoneiden pakkohuutokaupasta peritään taulukkomaksun lisäksi myyntimaksu. (Uusi 4 mom.)

Muussa täytäntöönpanossa ulosottomaksuna on täytäntöönpanomaksu. Pyynnöstä erikseen annettavasta todistuksesta, jäljennöksestä tai muusta toimituskirjasta peritään todistus- tai jäljennösmaksu.

#### 3 §

##### *Maksujen suuruus*

Taulukkomaksu säädetään saamiselle kulloinkin kertyneen rahamäärän suuruuden mukaan tasaisesti nousevina maksuina siten, että pienin maksu on 40 markkaa, jos peritty saaminen tai sen osa on enintään 400 markkaa, ja suurin maksu on enintään 2 000 markkaa, jos peritty saaminen tai sen osa on suurempi kuin 100 000 markkaa.

(2 ja 3 mom. poist.)

Estemaksu, myyntimaksu, täytäntöönpanomaksu, todistus- ja jäljennösmaksu säädetään kiinteiksi, enintään suoritteen tuottamisesta aiheutuvien keskimääräisten kokonaiskustannusten suuruiseksi.

(3 mom. kuten hallituksen esityksen 5 mom.)

#### 4 §

##### *Maksujen perintä*

(1—3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Asetuksella voidaan säätää täytäntöönpanomaksun sekä todistus- tai jäljennösmaksun suorittamisesta etukäteen. Asetuksella voidaan säätää myös ajasta, jonka kuluessa estemaksu, täytäntöönpanomaksu sekä todistus- tai jäljennösmaksu on suoritettava, sekä maksun laiminlyömisestä perittävistä viivästyskorosta tai kiinteästä viivästysmaksusta. (Uusi 4 mom.)

Vähäisten saatavien perimättä jättämisestä voidaan säätää asetuksella. (Uusi 5 mom.)

#### 5 §

##### *Maksuttomat suoritteet*

Ulosottomaksua ei peritä:

1) rangaistuksen,

- 2) menettämisseuraamuksen,  
 3) uhkasakon,  
 4) elatusavun tai  
 5) vahingonkorvauksen, jota joku on velvollinen suorittamaan lapselle vahingonkorvauslain (412/74) 5 luvun 4 §:n perusteella, täytäntöönpanosta, eikä  
 6) asioissa, joiden täytäntöönpano on laissa tai asetuksessa säädetty maksuttomaksi.  
 (2 ja 3 mom. poist.)  
 Estemaksua ei peritä asianomistajalta, jolle rikosasiassa on tuomittu maksettavaksi korvausta.  
 (Uusi 2 mom.)  
 (3 mom. kuten hallituksen esityksen 4 mom.)  
 Jos maksun periminen olisi kohtuutonta, asian käsitelty ulosottomies voi yksittäistapauksessa määrätä, ettei maksua peritä. Tähän ratkaisuun ei saa vaatia oikaisua eikä hakea muutosta. (Uusi 4 mom.)

## 6 § (Uusi)

### *Maksuvelvollisuudesta vapaat*

Oikeus- ja verohallinnon viranomaiset sekä syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiset ovat vapaat ulosottomaksuista.

## 7 §

(Kuten hallituksen esityksen 6 §)

## 8 §

### *Tarkemmat säännökset*

(1 mom. kuten hallituksen esityksen 7 §:ssä)  
 (2 mom. poist.)

## 9 §

(Kuten hallituksen esityksen 8 §)

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Lax, varapuheenjohtaja Halonen ja jäsenet Aittoniemi,

Hassi, Komi, Korteniemi, Mäkelä, Polvi, Rossi, Savela ja Suhola sekä varajäsen Hacklin.